

Kustaa Valtasesta kirjoitettua

Juho Kustaa Valtasesta ovat kirjoittaneet mm. Pyhärannan ent. khra Yrjö Hormia kirjassaan "Halullisia sieluja ja hengellisiä isiä", sekä pyhärantalainen kotiseutukirjailija Akseli Kajantola kirjassaan "Aikain takaa"

Akseli Kajantola kertoo seuraavaa: (muokattu varovasti)

Talven kylmimmillään ollessa, Paavalinpäivän aattona 1873 syntyi Pyhärannan Hirslahdella sekatyömies Evert Lotilan ja vaimonsa Loviisan poikana Juho Kustaa. Vartuttuaan ja käytyään kanttori H. Vilenin koulua "*muutamaa roottiä*" hän tuli 10-vuotiaana paimenpojaksi isänsä synnyinkylän Ihodeen. Oltuaan kolmena kesänä karjassa ja vartuttuaan hän oli renkinä useita vuosia eri taloissa.

Valtanen oli keskikokoinen, vankka, harmaasilmäinen ja hyvä laulaja. Myöhemmällä iällään hänellä oli tuuhea täysparta. Hyvänä rakennusmiehenä hän on urakoinut yhdessä eräiden muiden kanssa, rakentaen mm. Ihoden ja Polttilan koulut. Kaksikymmenvuotiaana Valtanen meni avioliittoon Eeva Grahnin kanssa (1870—1909). Tästä avioliitosta kasvoi aikuisiksi 3 lasta. Lapsia on ollut enemmän, sillä v. 1900 oli kolme lasta yhtäaikaa kotona kuolleina. Puoliso kuoli 39 vuotiaana. Valtasen toisena elämänkumppanina oli vuodesta 1910 mäkitupalaisen leski Olga Maria Viljanen Pyhämaan Kammelasta (s. 1869) ja heillä oli 1 poika. Perheen perustettuaan vuokrasi Valtanen Polttilan Ali-Kleemolasta maa-alueen ja rakensi kotinsa Ylömäen pohjoisrinteelle silloisen valtatieen laitaan. Alueella oli alkuaan viljelystä vähän, mutta myöhemmin jo kolmisen hehtaaria.

Rukoilevaisuuden ollessa Ihoden kulmilla vireillä hän omaksui sen jo 22-vuotiaana. Ennen sitäkin hän musikaalisena henkilönä jo paimenpoikana mieltä kovasti seuravaen veisuuseen. Koskaan ennen hän ei ollut niin kaunista veisuuta kuullut. Hänen omatuntonsa oli aina ollut arka Jumalan tahdolle. Hänellä ei omasta mielestään ollut Sanan selittämisen lahjaa ja hän aikoikin olla puheita pitämättä. "*Mutta ei ihminen voi olla niin kuin itse tahtoo, vaan täytyy tarvittaessa olla ase Herran kädessä ja puhuakin*", kuten hän itse kertoi. Kauniilla äänellään Valtanen johti seuraveisuuta siellä, missä hän mukana oli. Rukoilijana hän oli harras ja palava ja puhujana hänellä oli erityisesti kehoittamisen kallis armolahja. Pitkään Valtanen oli seurapuhujana aina Kankaanpäästä ja Vehmaata myöten. Myös Eurajoen opistolla on hän ollut puhumassa. Eivät kaikki nuo seuramatkat aina olleet helppoja. Kerrankin puolentoista-penikulman matka synkkänä syksy-yönä hevoscärryillä Laitilan Vaimaron kylästä Soukaisten kylän kautta kotiin oli ikävä, sillä koko matkan satoi rankasti. Likomärkinä jo usean tunnin ajan ja kylmästä kohmettuneina saapuivat Valtanen ja hänen vaimonsa aamuyöllä kotiin. Matka vei aikaa, sillä pimeyden vuoksi ei juosten ajostakaan tahtonut tulla mitään. Tuollaisten räsitusten kestäminen edellytti jo hyvää terveyttäkin. Sitä Valtasella olikin. Mutta hänen lähestyessään kahdeksattakymmenettä ikävuottansa alkoi terveys jo horjua ja kuolema tuli muutamaa vuorokautta ennen hänen 80-vuotispäiväänsä.

Sunnuntaina, helmikuun ensimmäisenä 1953 toimitettiin vanhan herännäisjohtajan ruumiinsiunaus Pyhärannan kirkossa runsaan saattojoukon, mm. yhdeksän papin ja osittain kaukaakin saapuneen lukuisan herännäisjoukon läsnä ollessa. Jumalanpalveluksen ja seurakunnan tarjoaman aterian ja kirkkokahvin jälkeen vietettiin kirkossa seurat, joissa useat papit ja maallikot puhuivat. Näin siis kertoo Akseli Kajantola

Yrjö Hormia puolestaan kertoo seuraavaa: (muokattu varovasti)

Eräs jaloimpia hengellisiä isiä rukoilevaiskansan keskuudessa on ollut Juho Kustaa Valtanen. Hän kuului rukoilevaiseseen sukuun, ja hänen isoisänsä, "Hemmilän vaari" Pyhärannan Ihodesta, oli 1820-luvulla ollut yhdessä muiden heränneitten kanssa oikeuden edessä syytettynä seurojen pitämisestä ja niissä mukana olemisesta. Valtasen omat vanhemmat eivät näytä alun perin olleen mitään varsinaisia rukoilevaisia, mutta hänen tultuaan vakavaan herätykseen

22-vuotiaana, sai isäkin kosketuksen tuntoonsa ja antoi kuolinvuoteellaan pojalleen tämän tunnustuksen: *“Kuule, Kustaa, jos minä taivaan kunniaan pääsen, olet sinä siinä ollut Jumalan välikappaleena”*. Tätä isänsä sanaa muisteli Valtanen kautta elämänsä suurella ilolla ja Jumalaa kiittäen. Hänen kotikylällään vaikuttivat 1880- ja 1890-luvulla suuret herätykset, jotka olivat sinne levinneet Laitilasta päin, ja Valtanenkin temmattiin mukaan. Hengellisenä äitinään hän muisteli hurskasta vanhusta, torpparin vaimoa Amalia Magdaleena Hatunpäättä Pyhärannan Ihoden kylästä. (k. 1897.) *“Ei meitä huonoon paikkaan kutsuta, kun kutsutaan taivaan valtakuntaan”*, oli vanhus sanonut, kun Jumalan puhuteltavaksi joutunut nuori mies oli tullut hänelle sydäntään avaamaan. Pian löysi Valtanen myös tien vanhan Heinikkalan luo Laitilan Untamalaan ja kiintyi suuresti tähän kokeneeseen sielunhoitajaan. Sitten hän sai myös iloita siitä, että hänen kotiseurakuntansa kappalaiseksi tuli rukoilevaisten piiristä lähtenyt pappi, Matti Merivirta, joka vaikutti väkevänä aseena Pyhamaan Luodolla vv. 1900—1904. (Merivirta oli Opiston ensimmäinen rehtori.) Jo varhain alkoi Valtanen itsekin avata suunsa ystävien seuroissa, ja Merivirran muutettua pois paikkakunnalta tuli Valtasesta vakituinen seurapuhuja ja rukoilevaisjohtaja, jonka arvovalta alkoi vähitellen lisääntyä ja tulla tunnetuksi yhä laajemmilla alueilla. Itse hän ei koskaan mitään johtoasemaa tavoitellut, eikä itsestään suuria kuvitellut. Hänen puheensa olivat lyhyitä kehotuksia ja toivotuksia ja hän aloitti ne aina ilman tekstiä, tavallisesti tällä vakituisella sanalla: *“Tuli mieleeni tässä se, miten siunattu ja kallis asia se on” jne.* Valtasen vaikutus perustui kokonaan siihen sydämelliseen ja hellään, rakkautta huokuvaan henkeen, joka ilmeni hänen sanoistaan ja koko olemuksestaan ja jolla hän osasi lähestyä niin nuoria kuin vanhempiakin. Hänen sanansa lähtivät sydämestä ja ne löysivät tien sydämiin. Itkien hän aina puhui, ja kyyneliin hän sai kuulijainsa silmät kostumaan. Nöyryys ja rakkaus olivat tämän jalon hengellisen isän silmiinpistäviä ominaisuuksia. Hänen kasvoiltaan ja silmistään loisti taivaallinen puhtaus ja kirkkaus. Hänelle oli vierasta se epäluuloisuus, jota monet rukoilevaispuhujat tunsivat pappeja kohtaan. Kun Valtanen pääsi varmuuteen siitä, että papilla oli ystävän mieli ja rakkaus heränneitä kohtaan, voitti tämä pian hänen sydämensä ja lämmin, läheinen suhde syntyi heidän välilleen. Vaikka hän ei itse uusia kirjoja koskaan käyttänyt, ei hän ankarasti tuominnut niidenkään käyttäjiä. Hänelle yleensäkin oli täysin vierasta kaikenlainen arvostelun ja tuomion mieli. Papilta hän kuitenkin toivoi ymmärtämystä vanhoja kirjoja kohtaan ja iloitsi siitä, kun sai kuulla sielunpaimenen käyttävän hänelle rakkaitten vanhojen kirjojen sanontoja. Kun oman seurakunnan pappi joskus seuroissa, missä oli monta puhujaa, olisi mielellään tyytynyt sanan kuulijan osaan, ei Valtanen sitä sallinut, vaan sanoi: *“Haluttaisi sentään kuulla omankin paimenen ääntä”*.

Lähes kuusikymmentä vuotta liikkui tämä köyhä kirvesmies kesät talvet ympäri rukoilevaisaluetta, jopa sen ulkopuolellakin seuramatkoilla. Jumalan kansan keskellä hän viihtyi ja siellä hänen kaunis veisuuäänensä helkkyyi. Papit kantoivat hautaan tämän uskollisen, heitä rakastaneen maallikon. Kun eräs heistä hautajaisista palatessaan vieraili Porin ystävien luona, sanoi siellä eräs vanhus, hengellinen äiti: *“Eikö siellä Pyhärannan kirkossa pidetty oikein ilo- ja kiitosjuhlia, kun väsynyt Herran tien kulkija pääsi toivomaansa pyhien iankaikkiseen lepoon?”* Näin on kertonut Yrjö Hormia.

Valtasen haudalla on ystävien toimesta pystytetty mustasta graniitista valmistettu muistomerkki, jossa ovat sanat: Dan. 12: 3 *“Opettajat paistavat niin kuin taivaan kirkkaus ja jotka monia opettavat vanhurskauteen, niin kuin tähdet alati ja iankaikkisesti.*